

Lietuvos Respublikos Vyriausybės
kanceliarijai
El. p. LRVkanceliarija@lr.lt

Nr. 7

KOPIJA

Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai
El. p. info@enmin.lt

Į 2018-05-11 Nr. (17.2-16)3-931

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO

AB „Energijos skirstymo operatorius“ (toliau – Bendrovė) yra informuota, jog 2018 m. birželio 5 d. tarpinstitucinio pasitarimo metu bus svarstomas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Vienkartinės kompensacijos, mokamos už naudojimąsi pagal įstatymą ar sutartį tinklų operatorių naudai nustatyto servitutu, apskaičiavimo ir išmokėjimo metodikai patvirtinimo“ projektas, kuriuo siūloma patvirtinti Vienkartinės kompensacijos, mokamos už naudojimąsi pagal įstatymą ar sutartį tinklų operatorių naudai nustatyto servitutu, apskaičiavimo ir išmokėjimo metodikos projektą (toliau – Metodikos projektas).

2018 m. gegužės 21 d. raštu Nr. 7-8160 (toliau – Raštas) Vyriausybei ir Energetikos ministerijai Bendrovė atkreipė dėmesį į ydingas Metodikos projekto nuostatas, tačiau į pastabas nebuvo atsižvelgta, o projektą lydinčiuose dokumentuose nėra nurodyti jokie argumentai, kurie galėtų paneigti pateiktų pastabų pagrįstumą.

Kaip nurodyta Rašte, įsigaliojus metodikai, skirstomųjų tinklų operatorių privalės apskaičiuoti ir išmokėti vienkartines kompensacijas visiems tokią teisę turintiems ir prašymą pateikusiems asmenims. Todėl aiškus, nuoseklus ir objektyvus procesas yra būtina prielaida tinkamai įgyvendinti 2017 m. lapkričio 1 d. įsigaliojusiu Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 16, 18, 31, 34, 39, 40, 41, 43, 44, 49, 51, 52, 58, 67, 70, 71, 72, 74, 75 straipsnių ir priedo pakeitimo ir įstatymo papildymo 39-1 straipsniu įstatymu Nr. XIII-604 skirstomųjų tinklų operatorių pavestas prievolės.

Įvertinusi organizacines, technines ir teises priemones, kurios būtinos siekiant tinkamai pasirengti kompensacijų išmokėjimo procesui, Bendrovė informuoja, kad šiuo metu Metodikos projekte numatyti reikalavimai nesudarys tinkamų prielaidų sėkmingam šio proceso realizavimui.

I. Dėl procedūrinių terminų

Metodikos projekte numatyta, kad patenkinus prašymą, tinklų operatorių per 20 darbo dienų privalo informuoti žemės sklypo savininką ar valstybinės (savivaldybės) žemės patikėtinį apie apskaičiuotos vienkartinės kompensacijos dydį ir jos išmokėjimo datą (Metodikos projekto 13 punktas), o atsisakius prašymą nagrinėti - per 15 darbo dienų nuo prašymo gavimo dienos informuoti pastarąjį apie atsisakymo motyvus (Metodikos projekto 12 punktas). Tai reiškia, kad įsigaliojus metodikai ir gavus prašymą išmokėti kompensaciją, tinklų operatorių privalės būti visapusiškai pasirengęs prašymų priėmimo ir nagrinėjimo procedūrai.

Bendrovė informuoja, kad prašymų priėmimui ir išnagrinėjimui būtini tiek VĮ Registrų centras turimi duomenys, tiek šiems duomenims mainytis specialiai sukurta platforma. Nesant galutinio Metodikos projekto varianto ir nežinant visų būsimo proceso niuansų, Bendrovės iki šiol neturi galimybės užbaigti derybų dėl sutarties su VĮ Registrų centru sudarymo. Dar daugiau, VĮ Registrų

AB „Energijos skirstymo operatorius“
Aguonų g. 24
03212 Vilnius, Lietuva
www.eso.lt

Elektros tiekimo sutikimai Tel. 1852
Dujų tiekimo sutikimai Tel. 1804
Informacija klientams Tel. 1802, +370 611 21802
Tel. (8 5) 277 7524
Faks. (8 5) 277 7514
El. p. info@eso.lt

Įmonės kodas 304151376
PVM mokėtojo kodas LT100009860612
Registrų tvarkytojas VĮ Registrų Centras

centras duomenimis, tarp sisteminių duomenų mainų platformos diegimas pareikalaus bent keturių mėnesių ir anksčiausiai galėtų pradėti veikti šių metų rudenį.

Be to, atsižvelgiant į potencialų prašymų mastą¹, prašymų apdorojimas turi būti visiškai automatizuotas – tam reikalingų informacinių sistemų pokyčių atlikimas, darbuotojų, konsultuosiančių metodikos taikymo klausimais, parengimas taip pat reikalauja reikšmingų laiko resursų (bent trijų mėnesių).

Akivaizdu, *kad tokio masto ir pobūdžio funkcijai realizuoti tinklų operatorius nesugebės įdiegti tam būtinas technines priemones per tokį trumpą laiką.* Įvertinus tai, kad pirmoji Metodikos projekto versija buvo paleista viešajai konsultacijai tik 2018 m. kovo 19 d., tai yra likus vos daugiau nei vienam mėnesiui iki jos privalomo įsigaliojimo², bei atsižvelgus į Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimą³ užtikrinti, jog naujo reguliavimo įvedimas būtų prognozuojamas (tuo siekiant sudaryti sąlygas ūkio subjektams tinkamai pasirengti įgyvendinti teisės aktais nustatomus įpareigojimus verslui), prašome nutarimo projekte numatyti, kad **metodikoje nurodytu prašymu nagrinėjimas pradedamas ne anksčiau kaip 2018 m. spalio 1 d.**

Pažymėtina, kad teikiamas siūlymas niekaip nepažeistų Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 16, 18, 31, 34, 39, 40, 41, 43, 44, 49, 51, 52, 58, 67, 70, 71, 72, 74, 75 straipsnių ir priedo pakeitimo ir įstatymo papildymo 39-1 straipsniu įstatymo Nr. XIII-604 reikalavimų. Minėtame įstatyme numatyta, kad vienkartinės kompensacijos pradedamos mokėti 2018 m. gegužės 1 d. ir žemės bei kitų nekilnojamųjų daiktų savininkams išmokamos ne vėliau kaip per 2 metus nuo prašymo pateikimo dienos.

II. Dėl prašymų sustabdymo tvarkos

Vadovaujantis Metodikos projekte nustatytu reguliavimu, gavęs prašymą išmokėti vienkartinę kompensaciją tinklų operatorius sustabdo prašymo nagrinėjimą, jei nustato, kad Nekilnojamojo turto registre nėra įregistruotos specialiosios žemės naudojimo sąlygos tarnaujančiam daiktui (elektros linijų apsaugos zonos). Tokiais atvejais tinklų operatorius kreipiasi į Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos teritorinį padalinį, organizuojantį specialią žemės naudojimo sąlygų įrašymą į Nekilnojamojo turto kadastrą ir Nekilnojamojo turto registrą. Tinklų operatorius atnaujiną sustabdyto prašymo nagrinėjimą, kai Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos teritorinis padalinys informuoja tinklų operatorių apie specialią žemės ir miško naudojimo sąlygų įregistravimą Nekilnojamojo turto registre (metodikos 10 punktas).

Pažymėtina, kad pagal Lietuvos Respublikos žemės įstatymo 22 straipsnio 5 dalį konkrečiam žemės sklypui taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos įrašomos į Nekilnojamojo turto kadastrą ir Nekilnojamojo turto registrą registruojant suformuotus naujus (teritorijose, kuriose iki teritorijų planavimo dokumentų ar žemės valdos projektų patvirtinimo nebuvo suformuoti žemės sklypai) žemės sklypus pagal teritorijų planavimo dokumentus ar žemės valdos projektus. Žemės įstatymo 22 straipsnio 10 dalyje nustatyta, kad *jeigu formuojant žemės sklypą (teritorijose, kuriose iki teritorijų planavimo dokumentų ar žemės valdos projektų patvirtinimo nebuvo suformuoti žemės*

¹ VĮ Registrų centro duomenimis, preliminarus žemės sklypų savininkų, kurie kreipsis dėl kompensacijos išmokėjimo, skaičius gali siekti 1 066 528 (remiantis prielaida, kad prašymų kiekis sutampa su žemės sklypų, kuriuos kerta operatoriui priklausantys elektros tinklai, skaičiumi).

² 2017 m. lapkričio 1 d. įsigaliojęs Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 16, 18, 31, 34, 39, 40, 41, 43, 44, 49, 51, 52, 58, 67, 70, 71, 72, 74, 75 straipsnių ir priedo pakeitimo ir įstatymo papildymo 39-1 straipsniu įstatymas Nr. XIII-604 **įpareigojo Vyriausybę iki 2018 m. gegužės 1 d. patvirtinti metodiką**, kuria vadovaujantis būtų apskaičiuojamas maksimalus vienkartinės kompensacijos už nuostolius dėl servituto nustatymo dydis.

³ Visi teisės aktai (įskaitant įstatymus, Vyriausybės nutarimus, ministrų, Vyriausybės įstaigų ir įstaigų prie ministerijų vadovų įsakymus bei savivaldybės institucijų ir įstaigų teisės aktus), kuriais keičiamos verslo sąlygos, turi įsigalioti gegužės 1 d. arba lapkričio 1 d., t. y. laikantis „dviejų datų“ taisyklės, o priimti ne vėliau kaip prieš tris mėnesius iki jų įsigaliojimo dienos.

sklypai) jam taikytinos specialiosios žemės naudojimo sąlygos nekilnojamojo daikto kadastro duomenų byloje nebuvo nurodytos ir (ar) įrašytos į Nekilnojamojo turto kadastrą ir Nekilnojamojo turto registrą, šių žemės sklypo kadastro duomenų – žemės sklypo formavimo metu taikytinų specialiųjų žemės naudojimo sąlygų – įrašymą į Nekilnojamojo turto kadastrą ir Nekilnojamojo turto registrą organizuoja Nacionalinės žemės tarnybos teritorinio padalinio vadovas. Iš išdėstytų nuostatų matyti, kad Nacionalinės žemės tarnybos kompetencija yra ribota ir institucija organizuos iki šiol neįrašytų specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įrašymą į Nekilnojamojo turto kadastrą ir Nekilnojamojo turto registrą tik tuomet, kai tokios sąlygos nebuvo įrašytos valstybinių žemės sklypų formavimo proceso metu. Šias aplinkybes viešo Metodikos projekto derinimo metu nurodė ir pati Nacionalinė žemės tarnyba (2018 m. balandžio 20 d. raštas Nr. 1SD-820-(3.7 E.), pastaba Nr. 6), tačiau į pateiktas pastabas atsižvelgta nebuvo.

Pažymėtina, kad šiuo metu galiojantis teisinis reglamentavimas nenumato pareigos infrastruktūrų valdytojui (išskyrus atvejus, kai jis yra teritorijų planavimo dokumento rengėjas⁴) tiesiant naujus elektros tinklus įrašyti apsaugos zonas į Nekilnojamojo turto registrą ar Nekilnojamojo turto kadastrą. Detali apsaugos zonų ir specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įrašymo į viešą registrą procedūra aprašoma šiuo metu Seime svarstomame Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo projekte (toliau – Įstatymo projektas)⁵. Įstatymo projekte pirmą kartą teisės akto lygmeniu aiškiai nustatoma, kad iš karto po kilnojamųjų elektros energetikos objektų ir įrenginių, mažo ir vidutinio slėgio dujotiekių įrengimo projekto suderinimo operatorius **privalo** pateikti pranešimą registro tvarkytojui dėl žymos žemės sklypo registro įrašė padarymo, o po dvejų metų - ir **prašymą dėl kadastro duomenų pakeitimo**. Numatoma Įstatymo projekto įsigaliojimo data – **2019 m. gegužės 1 d.**

Aiškindama parengto Įstatymo projekto priėmimo motyvus projekto rengėja – Aplinkos ministerija – nurodo, kad „galiojantis teisės aktas nenustato, kokių momentu turi būti gautas žemės savininko sutikimas dėl specialiųjų žemės naudojimo sąlygų nustatymo, todėl susiklostė praktika, kai dažnu atveju teritorijų planavimo ar kiti dokumentai buvo tvirtinami nepateikus šio sutikimo, nes trūko teisinių argumentų dėl prievolės ji pateikti iki šių dokumentų tvirtinimo <...> Todėl susidarė padėtis, kai veikla teisėtai vykdoma (nutiesti ir eksploatuojami inžineriniai tinklai), bet dėl šios veiklos taikomos specialios žemės naudojimo sąlygos lieka neįrašytos“⁶. Šiuo tikslu Įstatymo projekte numatyta, kad turi būti užregistruotos ir iki įstatymo įsigaliojimo į Nekilnojamojo turto registrą ir Nekilnojamojo turto registrą neįrašytos teritorijos (išskyrus, kai projektai išduoti ir veikla buvo pradėta vykdyti iki 1992 m. gegužės 11 d.). Šias teritorijas operatorius privalės įrašyti per kelis metus nuo įstatymo įsigaliojimo, bet ne vėliau kaip iki 2021 m. gruodžio 31 d. (Įstatymo projekto 141 str. 3 d.).

Bendrovė primena, jog yra licencijuojamas ūkio subjektas, kurio sąnaudos, patirtos dėl teisės aktuose nustatytų įpareigojimų vykdymo, įvertinamos nustatant valstybės reguliuojamas kainas. Atitinkamai, sąnaudos, kurias ūkio subjektas priskyrė reguliuojamai veiklai, tačiau kurios nebuvo susijusios su teisės aktuose nustatytais įpareigojimais vykdymu, nėra pripažįstamos būtinomis. Todėl teisinis apibrėžtumas yra būtina prielaida teisėtam ir pagrįstam energetikos įmonės veiklos organizavimui ir veikimui. Atsižvelgiant į tai, kad kompensacijų už įstatymu nustatytus servitutus elektros energetikos sektoriuje mechanizmas artimiausiu metu bus pradėtas įgyvendinti, **būtina**

⁴ Vadovaujantis Žemės įstatymo 22 straipsnio 7 dalimi, kai, patvirtinus naują teritorijų planavimo dokumentą ar žemės valdos projektą, Nekilnojamojo turto registre įregistruotam žemės sklypui (ar jo daliai) turi būti taikomos papildomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos arba panaikinamos anksčiau šiam sklypui (ar jo daliai) taikytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos, teritorijų planavimo dokumento ar žemės valdos projekto organizatorius per vieną mėnesį nuo teritorijų planavimo dokumento ar žemės valdos projekto patvirtinimo <...> Nekilnojamojo turto kadastro ir Nekilnojamojo turto registro įstatymų nustatyta tvarka pateikia Nekilnojamojo turto kadastro ir Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui pranešimą, kurio pagrindu jis žemės sklypo registro įrašė padaro atitinkamą žymą apie taikomas ar panaikintas specialiąsias žemės naudojimo sąlygas.

⁵ Įstatymo projekto Nr. XIII P-2031.

⁶ Įstatymo projekto aiškinamasis raštas, 28 psl.

nustatyti aiškų, vieningą ir sistemiškai su kitais teisės aktais derantį kompensacijų išmokėjimo mechanizmą. Vis dėlto iš išdėstytų nuostatų darytinos aiškos prielaidos, kad procesas nebus sklandus – gavęs prašymą išmokėti kompensaciją ir nustatęs, jog apsaugos zona neįrašyta ne dėl Nacionalinės žemės tarnybos klaidos, operatorius bus priverstas stabdyti prašymo nagrinėjimą ir atnaujinti jį tik tada, kai įsigalios ir bus visa apimtimi įgyvendintas Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme nustatytas teisinis reguliavimas. Tokiu būdu žemės savininkai negalės pagrįstai tikėtis gauti kompensaciją metodikos projekte numatytu terminu (tai yra, ne vėliau kaip per 2 metus nuo prašymo gavimo dienos).

Siekiant veiksmingo ir efektyvaus kompensacijų mokėjimo proceso bei atsižvelgiant į tai, kad kaip jau buvo minėta, privaloma apsaugos zonų registracija (su jai būdingomis išimtimis) bus numatyta tik įsigaliojus Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymui, siūlytina **kompensavimo už servitutus klausimą spręsti atsietai nuo apsaugos zonų registravimo**, tai yra Metodikos projekte numatyti, kad kompensacija už servitutą išmokama nepriklausomai nuo aplinkybės, ar specialioji žemės naudojimo sąlyga yra įregistruota, ar ne.

Finansų ir administravimo
tarnybos direktorius

Augustas Dragūnas

Raimonda Ragelytė, tel. (8 693) 52227, el. p. raimonda.ragelyte@le.lt